

Славич К.В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Армаш Н.О., д.ю.н., доцент

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Відповідно до ч. 1 ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Згідно ГК України суб'єктами господарювання є :

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

ГК України визначає загальні засади створення суб'єкта господарювання. Правовою підставою створення суб'єкта господарювання є рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу, а у випадках, спеціально передбачених законодавством, також рішення інших органів, організацій і громадян. При цьому можуть застосовуватися різні форми – заснування нового чи реорганізації (злиття, приєднання, виділення, поділу, перетворення) діючого (діючих) суб'єкта господарювання з додержанням вимог законодавства. Суб'єкт господарювання може бути утворений шляхом примусового поділу (виділення) діючого суб'єкта господарювання за розпорядженням антимонопольних органів відповідно до антимонопольно-конкурентного законодавства України.

Суб'єкт господарювання створюється і діє на підставі установчих документів (документа), які мають відповідати встановленим вимогам. Загальні вимоги до установчих документів визначаються ст. 57 Господарського кодексу України, а спеціальні – в законах, які визначають особливості правового статусу суб'єктів господарювання з виключними видами діяльності.

Обсяг правосуб'єктності (прав та обов'язків) і суб'єктів господарювання залежить від низки чинників, у т.ч. від правового титулу

майна (право власності, право господарського відання, право оперативного управління, право оперативно-господарського використання), від основного виду діяльності та відповідно – можливості чи неможливості здійснювати інші види господарської діяльності (спеціальна правосуб'єктність і відповідно – можливість здійснювати лише окремі види діяльності характерна, наприклад, для інститутів спільного інвестування, комерційних банків, страхових компаній, фондових бірж).

Права та обов'язки суб'єктів господарювання можна поділити на дві категорії – загальні права та обов'язки, які притаманні всім суб'єктам господарювання, і спеціальні – які характерні лише для певних видів суб'єктів господарювання.

Обсяг загальних прав залежить від правового титулу майна суб'єкта господарювання. Право власності забезпечує суб'єктові господарювання максимальний обсяг прав, серед яких: право вибору видів господарської діяльності (з дотриманням вимог закону); право вибору контрагентів та укладення з ними господарських договорів; право розпорядження отриманим прибутком та іншим майном, що належить суб'єктові господарювання на праві власності; право на визначення внутрішньої структури господарської організації та створення філій, представництв, інших відокремлених підрозділів та ін. Суб'єкти господарювання, за якими майно закріплено на праві господарського відання або оперативного управління, мають право використовувати таке майно та отриманий прибуток в межах, встановлених власником. Так само власник встановлює для таких суб'єктів межі договірної свободи, організаційно-управлінські повноваження. Проте будь-який суб'єкт господарювання повинен мати широкий спектр прав при здійсненні оперативно-господарської діяльності (щодо забезпечення виробництва необхідними матеріальними та трудовими ресурсами, щодо відвантаження/реалізації продукції, робіт, послуг відповідно до укладених договорів, щодо захисту своїх прав та законних інтересів у разі їх порушення іншими особами).

Спеціальні права необхідні суб'єктам господарювання з виключними видами діяльності (банківські операції, страхування, спільне інвестування, біржові операції) і передбачаються у відповідних законах – «Про банки і банківську діяльність» (право комерційних банків створювати та брати участь у банківському об'єднанні, право здійснювати на підставі банківської ліцензії банківські операції та ін.), «Про страхування» (статті 3, 10-11 – право страховиків здійснювати на договірних засадах страхування, співстрахування, перестрахування; ст. 12 – право створювати та брати участь в об'єднаннях страховиків; ст. 14 – право здійснювати страхування через страхових посередників (страхових агентів і страхових брокерів).

Основні засади припинення діяльності суб'єктів господарювання

визначаються Господарським кодексом України (статті 59-61), а спеціальні – законами, що визначають особливості правового статусу суб'єктів господарювання зі спеціальним (виключним) видом діяльності.

Питання припинення діяльності суб'єктів господарювання, крім статей 59-61 Господарського кодексу, регулюються Цивільним кодексом (стосовно юридичних осіб – статті 104-112), а також низкою законів: «Про банки і банківську діяльність» (статті 26, 28, 87-98); «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (статті 20-21); «Про страхування» (ст. 43); «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (статті 22-34) та іншими.

Отже, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. За загальним правилом, порядок створення, діяльності, реорганізації та ліквідації окремих організаційних форм суб'єктів господарювання визначається законодавством України (підприємства, об'єднання підприємств, міністерства тощо).

Література

1. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О.М. Вінник. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: Правова єдність, 2008. – 766 с.
2. Задихайло Д.В. Господарське право: підруч. / Д.В. Задихайло та ін. – Х.: Право, 2012. – 696 с.
3. Корчак Н.М. Господарське право України: навч. посіб. (у таблицях) / Н.М. Корчак. – К.: НАУ-друк, 2009. – 312 с.

УДК 65.014.1(043.2)

Філюшина А.С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д.О., д.ю.н., доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИВАТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогоднішній день у чинному законодавстві України не визначено чіткого порядку створення та управління приватним підприємством. Тому перед особами, які бажають займатися підприємницькою діяльністю, постає проблема у виборі необхідної організаційно-правової форми підприємницької діяльності.